

tooa, vaan vastuu on kaupungin ATK-tuella. Keravan
vastuun kuitenkin opettajille.

antama ohjeistus ja heidän suorittamansa käytön valvonta
n teknisillä järjestelyillä. Näin halutaan turvata
vuus ja haittaohjelmien leviämisen estäminen.

Elisa Miinin

Matkaopas
toimittamiseen

toimittamiseen

riin, eikä näin ollen käytön valvominen ole sallittua. Lain

iden velvollisuus on valmentaa oppilas toimimaan

|| mitkä
vaikenne

he itse käyttävät?

in tunnuksiin perustuva järjestelmä, jolloin käyttöä ei
ää kirjautumistietojen perusteella.

erustuvia järjestelmiä, jolloin esimerkiksi pääsy tietyille

oukissa

tä suurin hyöty järjestelmässä on ennaltaehkäiseminen.

Kirjan kuvituksena on käytetty Nuorten Ääni -toimituksen
Helsingin Sanomiin kirjoittamia juttuja ja niiden työversioita.

Johdanto	4
Mikä on uutinen ja miten se tehdään	8
Uutisen kavereita	11
Keitä toimituksessa oikein on?	12
Ensiksi oli idea	13
Haastattelua tekemässä	22
Kun kirjoittaminen ei suju	30
Journalismin säännöksiä	32
Lähteitä ja lisää luettavaa	38
Liitteet	40
Harjoituksia	42
Kirjoittajasta	51

Sisällys

Sisällys

Teksti

Elisa Miinin

Pääkaupunkiseudun Nuorten Ääni -toimitus

Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus

Johdanto

29 kirjainta ja muutama välimerkki. Yksinkertaiset rakennusaineet, jotka riittävät kokonaisen maailman luomiseen.

Tämä opas on tarkoitettu matkansa alussa oleville toimittajille. Sinulle innokkaalle, joka haluat muuttaa maailmaa, ja Sinulle uteliaalle, joka haluat kysyä yhä uudestaan: "Miksi?".

Toimittajilta vaaditaan mielikuvitusta, kykyä innostua ja tietysti rakkautta kieltä ja sanoja kohtaan. Ammattitaito syntyy työtä tekemällä, mutta jotakin voi oppia myös lukemalla. Toivon, että tämä matkaopas toimittamiseen auttaa Sinua pääsemään lähemmäksi tavoitettasi.

Toimittaminen on mainiota työtä, jos minulta kysytään. Missä muussa ammatissa pääsee kurkkaamaan teatterin kulisseihin, kysymään poliittisista päätöksistä suoraan niitä tekeviltä ihmisiltä ja lentämään pienlentokoneella kaupungin yllä - parhaassa tapauksessa yhden ainoan päivän aikana. Toimittajan arkeen kuuluu tietysti paljon muitakin, vähemmän hohdokkaita tehtäviä: taustatöitä, haastateltavien metsästämistä, vaikeaselkoisten asiakirjojen purkamista ymmärrettäväksi uutiseksi.

Ääni -toimituksen ohjaajana. Tavoitteenani on omien kokemusten ja muutamien kirjallisten lähteiden kautta kuvata lehtijutun kirjoittamisen työvaiheet mahdollisimman käytännönläheisesti.

Olen suuren kiitoksen velkaa työparilleni Ismo Kiesiläiselle, esimiehelleni Päivi Anuntille ja Nuorten Ääni -toimituksen nuorille, joita ilman kirjanen olisi jäänyt tekemättä. Tunnustus ja kiitos luottamuksesta myös mentoreilleni vuosien varrella: Juhani Rintakumpu, Esa Valli, Kalevan Ylivieskan toimituksen työtoverit ja Umayya Abu-Hanna, rakas Umayyani. Kotiväkeni, olette korvaamattomia.

Siteeraan vielä Mika Waltarin ”Aiotko kirjailijaksi?” -oppaan alkulausetta:

Oletan tämän kirjan joutuvan myös itseäni kehittyneempien käsiin. Pyydän sydämellisesti heitä ottamaan huomioon, että tämän kirjan on synnyttänyt vilpiton halu auttaa nuorempia tovereitani ja että itse olen tuntenut tiettyä hilpeyttä tätä kirjoittaessani. Tämä on vain välityö, joka ei kestä ankaraa kritiikkiä, mutta toivon, että tätä on hauska lukea myös niiden, jotka itse kirjoittamatta kuitenkin tuntevat mielenkiintoa kirjallista elämäämme kohtaan.

Helsingissä 18. syyskuuta 2010
Elisa Miinin

Koululaisten internetin käyttöä valvotaan reaaliajassa Keravalla

► Valvojat pystyvät lukemaan jopa oppilaiden sähköpostia

► Tietosuojavaltuutettu pitää käytäntöä lainvastaisena

Robert Sundman

► Koululaisten tietokoneen käyttöä valvotaan poikkeuksellisen laajasti Keravalla. Kaupungin ATK-tukihenkilöt pystyvät seuraamaan näytön kuvaa reaaliajassa. Käytännössä he siis näkevät saman näytönpäitteen kuin oppilaskin.

Reaaliaikainen seuranta mahdollistaa esimerkiksi henkilökohtaisten sähköpostien ja kirjeiden lukemisen.

Lain mukaan tällaisen materiaalin valvominen on kiellettyä. Keravalla käytännössä ilmoitetaan koneen tustautuvan ylläiladassa.

Koulun tukihenkilö mukaan näin vastuuta siirtyy koneen käyttäjille eli oppilaille. Valvontaa toteutetaan kaikissa Keravan kouluissa alustavasti luokan.

Oppilaiden mielestä koulun turvallisuus on tärkeää, mutta netti-surffailun seuraaminen ei tunnu mukavalta. "En mielelläni käytä sähköpostia koulussa valvonnan takia", Sompion koulun kahdeksaluokkainen Maarit Mönntinen tilhenää.

Myös yhteiskuntatopin opettajan **Anne Arorjärven** mielestä suora valvonta kuulostaa

Keravan Sompion koulun oppilaat Maarit Mönntinen (edessä), Sara Koukun ja Elli Hyvärin mielestä on arveluttavaa, että henkilökohtaisia viestejä voidaan lukea.

kehittelemättömältä ja kyseenalaiselta.

Tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio pitää Keravan käytäntöä vakavana ongelmana. "Jo internetin selailu kuuluu viestintäsalaisuuden piiriin, eikä näin ollen käytön valvominen ole sallittua. Lain mukaan asiasta ilmoittaminen ei muuta asiaa."

Aarnion mielestä koulun tehtävä on valmentaa oppilasta pärjäämään tietoyhteis-

kunnassa.

"Nuorille pitäisi kertoa, mitkä asiat kuuluvat viestintäsalaisuuden piiriin, eikä koulu saisi toimia näitä sääntöjä vastaan."

Koulun koneiden väärinkäytön estämiseksi on olemassa käytettävällisempiä keinoja. Helsingissä käytössä ovat henkilökohtaiset tunnukset, jolloin ilkalvata voidaan jäljittää kirjautumistietojen perusteella. Monissa kaupungeissa esi-

NUORTEN ÄÄNI

Kirjoittaja on pääkaupunkiseutulaisten lukioilainen, joka on mukana Nuorten ääni-toimituksessa. Helsingin nuorisosiainkeskuksen hanke auttaa nuoria tuomaan näkökulmiaan esille viestimissä.

merkiksi pääsy tietyille sivustoille on estetty.

Keravan lukion rehtori Pertti Tuomi ei näe Keravan valvontakäytännössä ongelmia. "Jo valvonasta ilmoittaminen nostaa kynnystä koneiden väärinkäyttöön", Tuomi kertoo.

Tuomi ei osaa arvioida, kuinka paljon koneita loppuien lopuksi seurataan. Tuomen mukaan vastuu valvonasta on kaupungin ATK-tuella. Keravan kaupungin tietohallintopäällikkö **Ari Sainio** siirtää vastuun kuitenkin takaisin opettajille.

"Perustana valvonassa on nimenomaan opettajien antama ohjeistus ja heidän suorittamansa käytön valvonta oppituntien aikana."

Rehtori Tuomi perustelee valvontajärjestelmää sillä, että koneet ovat koulun omistuksessa.

"Henkilökohtaisen sisällön, kuten sähköpostin, käyttäminen on usean aiheenonta", Pertti Tuomi arvioi.

Moni kuitenkin tallentaa koulussa tarvittavaa materiaalia sähköpostiinsa. "Järjestelmä on toiminut melko hyvin" Tuomi vakuuttaa.

HS.fi

Valvotaanko sinun oppilaitoksesi internetin käyttöä? HS.fi/keskustelu

Valmis juttu, HS 23.2.2009

Perustana valvonassa on enomaan opettajien anta-ohjeistus ja heidän suorittamansa käytön valvonta oppituntien aikana."

Rehtori Tuomi perustelee valvontajärjestelmää sillä, että koneet ovat koulun omistuksessa.

Henkilökohtaisen sisällön, kuten sähköpostin, käyttäminen on usein aiheeton", Pertti Tuomi arvioi. Moni kuitenkin tallentaa koulussa tarvittavaa materiaalia sähköpostiinsa. "Järjestelmä on toiminut melko hyvin" Tuomi vakuuttaa.

Valvotaanko sinun oppilaitoksesi internetin käyttöä? HS.fi/keskustelu

Mikä on uutinen ja miten se tehdään

Mikä on uutinen

Uutisen määritelmiä ovat esimerkiksi tapahtuman ajankohtaisuus, merkittävyys, kiinnostavuus ja laajuus. Mitä lähempänä lukijan omaa elämää uutinen on, sitä suurempi on sen painoarvo.

Uutisessa tärkein asia kerrotaan ensimmäiseksi ja taustat ja selitykset vasta sen jälkeen. Uutisjutussa jokainen kappale muodostaa itsenäisen kokonaisuuden niin, että tekstiä voidaan tarvittaessa lyhentää ottamalla vaikka kokonainen kappale pois jutun lopusta.

Uutinen vastaa kysymyksiin *kuka teki, mitä, missä, milloin, miksi ja miten*. Myös *mitä siitä seurasi* on kiinnostavaa.

Uutisessa pyritään totuuteen ja puolueettomuuteen. Toimittajan velvollisuus on tarkistaa faktat ja kysyä eri osapuolten mielipiteet. **Ole kriittinen!** Kaikkea ei tarvitse uskoa. Jos tornitalon rakennuttaja väittää paloturvallisuuden olevan sadannessa kerroksessakin huippuluokkaa, kannattaa kysyä paloviranomaisilta, ovatko he samaa mieltä.

Pyri aina tuomaan uutinen lähelle lukijaa. On ihan eri asia lukea virkamiestyöryhmän lausunnosta tehtyä referaattia kuin lukea henkilöhaastattelua, jossa tavallisen ihmisen kautta kerrotaan, mitä asia käytännössä tarkoittaa ja miten se vaikuttaa henkilön elämään. Älä

sorru kapulakieleen – kunnanhallituksen esityslistasta pitää kaivaa asia esiin eikä tyytyä kopiaimaan kiemuraista tekstiä. Jos sinä et ymmärrä kirjoittamaasi, se tuskin avautuu lukijallekaan.

Utiskriteerit

Utiskriteerit määrittävät sen, mitä media pitää kiinnostavana ja uutisoimisen arvoisena. Alkuperäiset utiskriteerit kehittivät Johan Galtung ja Mari Holmboe Ruge vuonna 1965:

- toistuvuus
- voimakkuus
- yksiselitteisyys
- kulttuurinen merkittävyys
- odotettavuus
- yllätyksellisyys
- jatkuvuus
- päivän valikoima
- eliittihenkilöt
- henkilöitävyys
- negatiivisuus

Kriteerit vaihtelevat median mukaan: paikallislehdessä uutisoidaan traktorin ajaminen ojaan, kun taas Suomen Tietotoimisto kiinnostuu asiasta vasta jos joku loukkaantuu vakavasti tai traktori ajaa ojaan poikkeuksellisissa olosuhteissa. Utiskriteereihin vaikuttaa julkaisun luonteen lisäksi muun muassa uutispäivän muu anti, lehden linja ja kohdeyleisö.

Mitä useampi kriteereistä täyttyy, sitä varmempaa on jutun julkaiseminen. Jutun julkaisemiseen vaikuttaa tosin myös *uutiskynnys*: juttupula, vuodenaika, viikonpäivä ja jutturuuhka vaikuttavat kaikki uutiskynnykseen. Toimituksissa saattaa esimerkiksi sunnuntaina ja alkuviikosta olla hiljaisempaa, jolloin uutiskynnys on matalammalla kuin loppuviikosta.

Muista, että kaikkien ei tarvitse puhua samoista asioista. Medialla on iso valta päättää mistä puhutaan, miten puhutaan, kauanko puhutaan ja kuka ylipäänsä saa äänensä kuuluviin. Kannattaa nostaa rohkeasti esiin teemoja valtamedioiden agendan ulkopuolelta, itselle tärkeistä asioista.

Uutisen kavereita

tisen kavereit

Uutisen lisäksi on useita muitakin juttutyyppejä. Lehti rakentuu pääkirjoituksesta, kolumnista tai pakinoista, mielipidekirjoituksista, uutisista, haastatteluista (henkilöhaastattelut ja asiahaastattelut), arvosteluista ja reportaaseista sekä tietysti kuvista ja grafiikasta.

Pääkirjoitus ottaa kantaa ajankohtaiseen asiaan tai ilmiöön. Pääkirjoitus edustaa koko lehden kantaa, eikä sen kirjoittajan nimeä julkaista. Pääkirjoitussivu on lehden alussa ja siinä julkaistaan usein myös kolumneja, artikkeleita, pilakuvia ja joskus myös mielipidekirjoituksia. *Kolumni* on niin ikään ajankohtainen kannanotto, mutta se on kirjoittajan henkilökohtainen mielipide ja julkaistaan usein kuvalla varustettuna. *Artikkelit* puolestaan ovat yleensä asiantuntijoiden pohdintoja jostakin ajankohtaisesta aiheesta.

Taustajutuksi kutsutaan kirjoitusta, joka syventää ja päivittää uutista. Se vastaa esimerkiksi kysymyksiin **miten tähän on tultu, mitkä ovat vaikutukset ja miten tästä eteenpäin.**

Reportaasi on selostus jostakin tapahtumasta, ilmiöstä tai ihmisestä. Se perustuu paitsi asiantietoihin, myös toimittajan ja kuvaajan omiin havaintoihin. Myös tunteilla ja tunnelmalla on tärkeä rooli reportaasissa.

Henkilöhaastatteluissa tärkeintä ei ole uutinen, vaan henkilö itse. Persoonaa tuodaan esiin toimittajan havaintojen ja suorien lainausten kautta. *Asiahaastattelussa* haastateltavan persoona on toissijaista, kiinnostavinta on itse asia.

Keitä toimituksessa oikein on?

eitä toimituks

Päätoimittajalla on viime kädessä vastuu lehdestä ja jutuista, vaikka hän ei olisi nähnyt niitä ennen julkaisua. Päätoimittaja kirjoittaa yleensä pääkirjoituksen ja vastaa näin käytännössä lehden linjasta. Suurimmilla lehdillä voi olla useampia päätoimittajia, joilla on omat vastualueensa.

Toimituspäällikkö vastaa taloudellisista resursseista ja keksii uusia juttusarjoja ja -ideoita. Hän päättää usein siitä, mitkä aiheet nostetaan ns. pääuutisiksi eli mihin kohtaan lehteä juttu taitetaan.

Uutispäällikkö seuraa päivän uutistarjontaa ja toimii työnjohtajana. *Toimitussihteeri* puolestaan käsittelee materiaalin ja vastaa muun muassa illan viimeisistä uutisvalinnoista.

Tuottajat vastaavat usein jostakin erikoisalueesta – myös *toimittajilla* on usein erikoisosaamista, vaikka uutistoimittajan pitääkin pystyä tarttumaan lähes mihin tahansa aiheeseen.

Valokuvaajat toimivat läheisessä yhteistyössä toimittajien kanssa. Hyvässä lehtikuvassa tiivistyy moni juttuun kirjoitettu asia. *Graafikot* ja *kuvittajat* puolestaan voivat havainnollistaa uutista kuvilla ja taulukoilla. *Taiteija* vastaa juttujen, kuvien ja mainosten sijoittelusta lehden sivuille.

Lisää toimituksen rooleista voit lukea esimerkiksi Journalistisen kirjoittamisen perusteet -oppaasta.

Ensiksi oli idea

Ensiksi oli idea

Jutun kirjoittaminen alkaa aina ideasta. Idea voi tulla esimerkiksi tiedotteesta, päätoimittajalta, lukijalta tai oman havainnon kautta. Aiheiden keksimisessä tärkeintä on pitää aistit avoinna. Hyviä ideoita saa arkipäiväisistä asioista: ilon, ärsytyksen ja ihmetyksen aiheista. Ympäristöä kannattaa havainnoida aktiivisesti esimerkiksi näin:

- Miksi ympäristössämme on niin paljon mainoksia? Kuka päättää kenen ilmoitukset saavat näkyä? Määrääkö raha, vai voiko myös ilman sitä saada äänensä kuuluviin? Mitä jos ei halua nähdä mainoksia? Kenelle julkinen tila kuuluu?
- Tai: Junien kaiuttimista kuuluu aina saman naisen ääni. Miksi? Kuka nainen on? Miten hän päätyi puhumaan kaikkiin juniin? Kaikki haluavat kasvot ja tarinan junissa puhuvalla naiselle.

Kannattaa myös seurata medioissa käytävää keskustelua. Jos jokin aihe herättää kiivasta sananvaihtoa esimerkiksi internetin keskustelupalstoilla, kannattaa miettiä, olisiko siinä aihetta artikkeliin. Samoin on yleisönosaston kirjoitusten kanssa.

Havainnointikyky kehittyy harjoittelemalla, joten kannattaa ottaa tavaksi tehdä vähintään yksi hyvä havainto päivässä. Havainnot kannattaa kirjoittaa ylös omaksi ideapaniksesi.

Mikä on kiinnostavaa

Joitakin asioita voidaan pitää yleisesti kiinnostavina. Tässä Marketta Rentolaa mukaillen lista asioista, joista useimmat meistä – joko tietoisesti tai tiedostamatta – ovat kiinnostuneita.

Syntymä. Lapsen syntymä, keksinnön syntymä, uuden viljalajikkeen syntymä. Saamme jotakin, jota ei ole ollut koskaan ennen, jonka mukanaan tuomat asiat ovat vielä arvoitus ja lupaus, mahdollisuus ja uhka.

Kuolema. Peruttamaton loppu ja menetys. Rikoksessa kuolleet, rikkaat kuolleet, onnettomuuksissa kuolleet, nuoret kuolleet, vanhat kuolleet, yllättävästi kuolleet, odotetusti kuolleet, oudosti kuolleet.

Kiinnostavaa kuolemista on myös eläin- tai kasvikuolema, Kuollutmeri, kyläkauppa, kunta, kengänkiillottajat, murre, maitokannu.

Uusi. Mikä tahansa uusi: muotitanssi, uusi planeetta, uusi vaimo. Uusi elokuva, uusi presidentti, uusi tapa laihduttaa. Uusi on lupaus paremmasta, vanhoillisille uhka ja maailmanloppu. Uusi on yleisin myyntiä edistävä sana!

Vanha. Vanha sisältää kokemusta, viisautta, käytettävyyttä ja hyödynnettävyyttä. Vanhasta on mahdollisuus oppia jotain. Vanha voi olla myös kehityksen este tai vihamielisyyden kohde. Vanhassa on kiinnostavaa ikivanhuus: muumiot, muinaiskulttuurit, maailman vanhin henkilö, pirteä vanhus, julkkiksen mummo, loitsu, antikvariaatti.

Ensimmäinen. Mikä tahansa ensimmäinen kiinnostaa: ensimmäinen kuulento, ensimmäinen suomalais-jamaikalainen ylioppilas, ekakerta, ensimmäinen virukseen

Puu-Pasilan tunnetuin talo

► Autoilijat hiljentävät Veturitiellä seisovan kummallisen mökin kohdalla

Ina Mikkola
Michelle Orenius

► Veturitiellä Helsingin Keski-Pasilassa seisoo pieni punainen talo.

Talo on viimeisiä jäänteitä puu-Pasilasta, joka purettiin kerrostaloyön tiehän 1970-luvulla.

Se on juuri se mökki, jonka kohdalla ohikulkijat autot hidastavat vauhtiaan. Eikä ihme, sillä kummalliselta talo näyttää.

Piha on täynnä tavaraa autonrenkaista sohvaan ja liikennemerkkeihin. Puusta rokkia cd-levyjä ja heijastimia, ja talon seinän on kiinnitetty krockattia ja ankkuri.

Veturitien talon ympärille on rakennettu koko nykypasila.

Puuston rakentavat alun perin amerikkalaiset jo vuonna 1914, jolloin alue oli vielä maunon tyhjiä. Nyt maan-sena hallitsevat lukuisat kerrostalot, tv-torni ja juna-asema.

Pieni tupa ja piha ovat ainutlaatuisia Pasilassa, jossa asukkailla ei enää juuri ole omia tontteja.

Talossa on monta ovea, mutta vain yksi niistä on auki. Sisällä haasea tupakalle, ilmapöytä on kodikas.

Seinät ovat pullollaan tavaraa. Tapettia ei näy antiikkiasien takaa, ja vanha laivan kello koristaa seinustaa. Seinän on kiinnittänyt Nuuskamäkitsestä esineistä pehmeolu se iso ankkuri, jonka keskellä on merihevon.

NUORTEN ÄÄNI

Kirjoittajat ovat pääkaupunkiseudun lukioita, jotka ovat mukana Nuorten ääni-toiminnassa. Helsingin nuorisoasiainkeskuksen hankkeesta nuoria tuomaan näkökulmiaan esille viestinnässä.

Sisällä on hämärää, vaikka on keskipäivä.

Kirjoituspöydän ääressä istuu talon omistaja Aarre Ilvesviita. Ilvesviita on 82-vuotias merimies, joka on asunut talossa 30 vuotta. "Tämä on kotini, ja aion asua täällä niin pitkään kuin pystyn."

Moni on ollut kiinnostunut Ilvesviidan omistamasta talosta, mutta hän ei halua myydä kotiaan. Talo on vuokratontilla. Alueella, jolla nyt seisoo Ilvesviidan mökki, on suunniteltu tornitaloa. Ilvesviita halusi kuitenkin säilyttää Keski-Pasilan ainoan jäljellä olevan pelan luontoa.

Talon koristeilu aloitti aikanaan Ilvesviidan työt. "Kaikki alkoi siitä, kun 3-vuotias Sari-

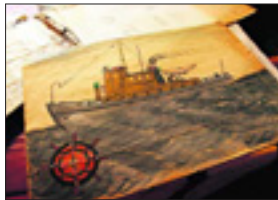

Moni Veturitiellä liikkuva hieraisee silmiään katselessaan Aarre Ilvesviidan punaista puutaloa ja sen pihan mielikuvituksellista esineistöä.

Ruusut koristelet saivat alkunsa ikkunalaudan nukeista.

tyttärieni asetteli ystävineen nukkeja ikkunalaudalle. Lelut jäivät siihen, ja jostakin vain tullut lisää."

Ilvesviita harrastaa maalamista. Hän on maalannut lukuisia kuvia muun muassa laivoista.

Osa tavaroista on peräisin Ilvesviidan merimiesamkollista. Keski-Pasilan kummallinen

Vihreä sammakko luontuu hyvin talon varustukseen.

talo vilahda lukuissa elokuvissa. Talon pihalla on kuvattu muun muassa *Gorkin puisto* vuonna 1983.

Aarre Ilvesviita asetteli Veturitien-kotinsa meriltä palattuaan.

Entinen merimies pitää yhä lokikirjaa

Ina Mikkola
Michelle Orenius

► Veturitien kummallisen talon asukas Aarre Ilvesviita lienee yksi pisimpään Keski-Pasilassa asuneista ihmisistä. Entinen merimies on seikkailut ympäri maailman pohjoismaista Kanaransaarille. "Kun toinen maailmansota oli sodittu, kaikki halustivat merille. Niin lähdim minäkin vuonna 1947."

Laivat olivat tuolloin höyrylaivoja, ja Ilvesviita työskenteli niissä lämmittäjänä. Meriltä palattuaan Ilvesviita asettui asumaan Veturitielle.

Siellä hän asuu edelleen. Ilvesviidällä on vaimo ja kolme tytärtä, mutta he eivät enää asu hänen luonaan. "Minulla on merimiehen lääkintöedustus, ja olen viime vuotainkin vielä laavalla töissä", 82-vuotias Ilvesviita kertoo.

Vielä muutama vuosi sitten hänellä oli kolmeesta laava Kruununhaan satamassa. Höyrylaivoissa oli merihevosrakennus, joista tunnisti Ilvesviidan omistamat laivat.

Vanha merimies pitää edelleen lokikirjaa päiväittäin. Siivellä hän kirjaa ylös päivän pituisen havainnointia ja tapahtumia.

HS 21.12.2008

Moni Veturitiellä liikkuva hieraisee silmiään katselessaan Aarre Ilvesviidan punaista puutaloa ja sen pihan mielikuvituksellista esineistöä.

Sisällä on hämärää, vaikka on keskipäivä. Kirjoituspöydän ääressä istuu

kuollut, ensi-ilta, ensimmäinen hukkunut keväällä. Ensimmäinen on myös lupaus jostakin. Ensimmäinen on muutoksen aivot.

Viimeinen. Viimeinen ja vanha kuuluvat samaan kaivattujen ryhmään, joiden mukana ehkä katoaa iäksi jotakin korvaamatonta. Viimeinen mohikaani, viimeinen Mannerheim-ristin ritari, viimeinen norppa, viimeinen viesti, viimeinen esitys, viimeinen suomalainen tehdas.

Kontrasti, vastakohtaisuus. Ihminen tarkkailee ympäristöään havaitsemalla eroja ja asennoitumalla niihin omista lähtökohdistaan. Kontrasti tehostaa eron huomaamista. Kontrasteja ovat esimerkiksi nuori-vanha, kotimaa-ulkomaa, yö-päivä, rikas-köyhä, Apple-Nokia. Superkiinnostavaa ovat kontrastien yhdistelmät: vanha, ruma, rikas, kotimainen mies ja nuori, köyhä, kaunis ulkomaalainen nainen.

Kilpailu. Kilpailussa kiinnostavaa on nähdä, kuka voittaa. Voittajan seuraan kannattaa lyöttäytyä, hänellä tuntuu olevan hyviä ominaisuuksia. Kilpajuoksu, hintakilpailu, lotto, kilpailu työpaikasta, Idols, kilpailu elintilasta, kilpailu naisista valomerkin jälkeen, kilpailu aids-lääkkeen keksimisestä.

Konflikti, vastakkainasettelu, ristiriita, törmäys. Toinen aikamme lemmikki kuoleman ohella. Sota, nyrkkitappelu, terroristit, autokolari, kissatappelu, kapina, piiritys, puuhun kahlehdittu aktivisti, Pepsi vastaan Kokis. Konfliktissa tutut palat pirstoutuvat uuteen asentoon ja ihminen joutuu miettimään, miten uusi kuvio vaikuttaa hänen elämäänsä.

Tuho. Tuho edustaa äärimmäistä uhkaa. Tulva, hirmumyrsky, ydinvoimalan räjähtäminen, kansanmurha, jääkausi, maanjäristys, viimeinen tuomio. Tuho muistuttaa kaiken rajallisuudesta ja hetkellisyydestä ja lisää pelkoja.

Kauneus. Vaikka kauneus on kulttuurisidonnaista, joitakin yleistyksiä voidaan tehdä: kaunis on usein sopusuhtainen, tasapainoinen ja ehjä. Luonto, kukat, maisema, rakennukset, taideteokset, ihmiset, sää... Asioita ja ihmisiä asetetaan kauneusjärjestykseen: Suomen kaunein postimerkki, missikisat, kaunein kukkakimppu.

Murtuma. Vihjaa siihen, että kohta asiat muuttuvat. Pato murtuu, mieli murtuu, rappaus murtuu. Kohta se kosii. Pian sataa. On oltava varuillaan!

Kasvu. Vilja kasvaa, lapsi kasvaa, BKT kasvaa, maine kasvaa, velka kasvaa, reikä sukassa kasvaa. Yleensä kasvu luo myönteisen tunnetilan, kihelmöivän odotuksen. Ihmiset kasvattavat huvikseen kasveja. Valtionvelan kasvu herättää ahdistusta.

Muutos. Murtuma, kasvu ja muutos kertovat käynnissä olevasta prosessista. Liike on aina kiinnostavampaa kuin pysähtyneisyys. Muutos antaa meille mahdollisuuden: ruma tyttö muuttuu kauniiksi lehden muuttumisleikissä, syksyllä lehdet muuttuvat keltaisiksi, yö vaihtuu valoisaksi aamuksi, ystävyys muuttuu rakkaudeksi. Muutos on myös uhka: ystävä muuttuu petolliseksi, puhdas vesi saastuu, ilmasto muuttuu. Muutosta toivotaan, mutta sitä myös pelätään.

Hyöty. Mikä tahansa, mikä lupaa hyötyä ja etua, on kiinnostavaa. Säilö kesän marjat! Säästä jopa 30 prosenttia! Uusi bensaa säästävä malli. Entistä nopeammin perille.

Ero. Suomi eroaa Eu:sta, tehtaan johtaja erotettiin, avioliitto päättyi. Toisaalta ero voi olla myös lupaus: eroon hilseestä, irti väkivaltaisesta liitosta, eroon tupakasta.

Eksootiikka. Ihminen on luonnostaan utelias. Eksoottinen, erilainen ja mahdollisimman vieras saa älyn ja tunteen toimimaan vilkkaammin: Kas että tuollainenkin! Mitähän se syö? Tulivuori, inuiitti, koralliriutta, tumma kaunotar, riksa, voodoo. Arjen eksootiikka.

Lähtö. Tuleekohan se ikinä takaisin? Laivan lähtö, mies lähtee viemään roskapussia, lapsi lähtee kotoa, liika lähtee ovesta, järki lähtee, vaimo lähtee juhlimaan, hiukset lähtevät päästä.

Paluu. Tuhaajapoika palaa, presidentti tulee lomalta, lapset palaavat kouluun, evakot palaavat kotiin, paluu juurille, paluu kotiseudulle, kadonnut esine löytyy takaisin omistajalle. Elämässä on sittenkin oikeudenmukaisuutta, jopa ihmeitä!

Ihme. Lupaus väsyneelle ihmisille, joka ei enää jaksaa ponnistella. Ihmedieetti, ihmepelastuminen, ihmemies Jumala, taikavarpu, madonna paahtoleivässä, telepatia, onnenumero, pelastuminen.

Raha. Raha on suuri mahdollistaja. Kaikki rahaan liittyvä on kiinnostavaa: kenellä sitä on, kuka on menettänyt rahaa, miten sitä saisi lisää, tuet ja etuudet, alennukset, valtiontalous, luottokortti, lapsilisät, laskut, perintö, miten miljonääri naidaan. Raha antaa mittarin, jolla asioille voidaan antaa arvo.

Seksi. Seksiin on äärimmäisen vaikea suhtautua välinpitämättömästi. Seksivitsit, strippari, prostituutio, seksi avioliitossa, vieraisa käyminen, hotelliporno.

Valta. Kenellä sitä on ja miten sitä saa? Kuka täällä määrää? Ketä minun on toteltava? Kenraali, perheen pää, kuningas, johtaja, aivokirurgi, rahoittaja, piispankokous.

Paljastus. Paljastus järkyttää maailmakuvaamme ja uskoamme. Asia on toisin kuin luulimme. Lastenklinikan rahojen kavallus, vääreennetty lopputyö, terveysriski, johtajan alkoholismi.

Liitto. Liittoutuminen lupaa vihollisuuksien luopumista ja voimien yhdistämistä. Liittoutunut on vahvempi kuin yksinäinen. Liitosta uskotaan olevan etuja. Liitto merkitsee ulkopuolisille uhkaa, mukana olevalla hyötyä. Odotuksen voivat myös kääntyä päinvastaiseksi. Avioliitto, salaliitto, sotilasliitto, Vasemmistoliitto, veriveljet, lintuparvi, munkkikunta.

Salaisuus. Salaisuus liittyy kiellettyihin tai vaarallisiin asioihin, salaisuuden haltijalla on jotakin enemmän kuin tietämättömillä. Salaisuuksia vaihtamalla voi saada etua tai vahingoittaa vihollista. Salahanke, kauneuden salaisuus, salamurha, salakapakka, lukittu ovi, naamio, valepuku, salasana, salakuljetus.

Tavallinen tekee epätavallista. Tuhkimo saa prinssin, koira laulaa, porkkana kasvaa kuusihaaraiseksi. Tämän jälkeen kaikki on mahdollista, jopa minulle!

Epätavallinen tekee tavallista. Presidentti Halonen lenkkeilee lippalakki päässä, paavilla on yskä. Ajatella, aivan niin kuin mekin... ehkä ei tarvitsekaan muuttaa elämäänsä loisteliaammaksi?

Käy läpi huomiota herättäneitä juttuja. Montako kiinnostusta herättävää elementtiä löydät yhdestä jutusta?

Ideasta aiheeksi

Idea on harvoin sellaisenaan valmis juttuaihe. Se on havainto asiasta, josta voisi syntyä kiinnostava kirjoitus – mutta vasta jatkojalostuksen jälkeen. Idea muuttuu jutuksi, kun aihe rajataan ja siihen valitaan (yleensä jotenkin ajankohtainen) näkökulma.

Apuna idean jalostuksessa voi käyttää vaikka miellekarttaa tai **juttusuunnitelmaa** (liitteenä).

- Tee lista asioista, jotka jo tiedät aiheestasi. Mieti, mitä asioita ja näkökulmia jutussa voisi olla.
- Aiheen selkiyttämiseksi auttaa keskustelu muiden toimittajien, ystävien ja alan asiantuntijoiden kanssa.
- Kannattaa selvittää, mitä aiheesta on jo kirjoitettu. Esimerkiksi lehtien arkistot, blogit ja Google auttavat taustatyön tekemisessä. Historialliseen kontekstiin pääsee käsiksi esimerkiksi Ylen Elävässä arkistossa ja kirjastoissa.
- Rajaa aihe! Kaikkea ei voi eikä tarvitse sanoa yhdessä artikkelissa. On paljon kiinnostavampaa kirjoittaa koulukuvaussopimuksiin liittyvistä lahjuksista kuin ”jotain koulukuvauksesta”.
- Arvioi valmiin jutun pituus. Se vaikuttaa aiheen rajaamiseen.
- Mieti, kenelle kirjoitat. Onko kohderyhmänä heppatyöt vai raviurheilua harrastavat miehet? Se vaikuttaa jutun tyyliin ja näkökulmaan.

Matti Apusen vinkit aloittelevalle toimittajalle

Elinkeinoelämän valtuuskunnan johtaja, Aamulehden entinen päätoimittaja opastaa

- Säilytä kriittinen etäisyys haastateltavaan. Mieti, mikä on hänen motiivinsa, ja miksi hän kertoo tätä tietoa juuri nyt juuri sinulle. Muista kuitenkin, että motiivista huolimatta hän voi olla oikeassa.
- Mene tiedon alkulähteelle. Älä tyydy kopioimaan tietoja muiden tekemistä jutuista vaan tarkista tieto ensimmäisestä lähteestä.
- Hio lausettesi. Toimittajan pitää osata kirjoittaa hyvin. Oman tyylin syntyminen vaatii aikaa ja kriittisyyttä omalle tekstille.
- Lue koko ajan. Kaikki kirjallisuus on hyväksi.
- Havainnoi ympäristöä ja ole kiinnostunut.
- Mene työhaastatteluun mukana aina vähintään kolme ajankohtaista juttuideaa.

Haastattelua tekemässä

Haastattelua tek

Onnistunut haastattelu on perusta, jolle juttu on hyvä rakentaa. Ilman haastattelua hyvästä aiheesta ei yleensä synny juttua. Haastatteluun kannattaa siis valmistautua huolella. Omalla olemisellaan voi vaikuttaa paljon siihen, miten haastattelu sujuu ja millaista materiaalia saa kerättyä. Avoin ja ennakkoluuloton asenne on hyvä lähtökohta.

Ennen haastattelua

- Selvitä kuka haastateltavasi on ja mitä hän tekee. Mieti, mitä tietoa tarvitset ja millaiseen lopputulokseen olet pyrkimässä.
- Valitse aihealueet, joihin aiot haastattelussa keskittyä. Jos haastateltavasi esiintyy usein julkisuudessa, mieti mitä häneltä ei ole vielä kysytty. Jos taas haastateltava on yleisölle tuntemattomampi, mieti, mikä hänessä on lukijan kannalta kiinnostavaa.
- Tee lista kysymyksistä. Kirjoita ylös ainakin tärkeimmät kysymykset tai teemat ja niihin liittyviä alakysymyksiä.

Taustatietojen selvittäminen on tärkeää, jotta osaat kysyä oikeat kysymykset etkä ole haastateltavan johdateltavissa.

Haastattelutilanteessa

- Varmista olennaiset tiedot haastateltavastasi, kuten nimen oikeinkirjoitus, ikä, titteli ja niin edelleen.
- Ole kiinnostunut ja rohkaise omalla asenteellasi haastateltavaa puhumaan.
- Etene johdonmukaisesti ja selkeästi. Kysy vain yhtä asiaa kerrallaan. Muista, että haastateltavaa ei saa johdatella.
- Jos olet haastateltavan kanssa eri mieltä, voit kertoa sen ja esittää lisäkysymyksiä. Inttäminen ei kuitenkaan kannata, se saa haastateltavan usein sulkemaan suunsa.
- Älä tee kysymyksiä, joihin voi vastata kyllä tai ei. Poikkeuksena tietysti tilanteet, jolloin tarvitsen selkeän vastauksen, kuten: "Eikö olekin niin, että ajoitte humalassa?".
- Ole kohtelias. Jos et ole varma pitäisikö haastateltavaa teitillä, tee niin varmuuden vuoksi.
- Keskity kuuntelemaan mitä haastateltava sanoo, jotta voit tehdä jatkokysymyksiä. Uskalla kysyä uudestaan, jos et ymmärrä jotakin asiaa.
- Kiinnitä huomiota myös muuhun kuin puheeseen. Havainnoi ympäristöä: onko keskustelutilaisuudessa yleisöä, millaisessa talossa rouva Miettinen asuu, nykikö poliitikko hermostuneesti paitansa helmaa? Näilläkin asioilla voi olla merkitystä tai niitä voi käyttää elävöittämään tekstiä. Älä kuitenkaan jää ensivaikutelman tai ulkonäön vangiksi.

- Kirjoita vastaukset mahdollisimman tarkasti paperille tai käytä nauhuria. Pitkissä haastatteluissa nauhan purkaminen voi viedä kohtuuttomasti aikaa, mutta kinkkisissä tilanteissa on hyvä, jos haastateltavan lausunto tulee täsmällisesti oikein ja siihen voidaan tarvittaessa palata jälkikäteen. Varsinkin haastateltavan kannalta kiusallisissa jutuissa saattaa käydä niin, että jälkepäin hän unohtaa tai kiistää sanoneensa jotakin. Silloin nauha on toimittajan turvana.

Mitä tehdä, kun haastateltavalle täytyy esittää kiusallisia kysymyksiä? Varsinkin, jos haastateltavana ei ole tiedottamisen ammattilainen, kannattaa aloittaa kevyemmillä kysymyksillä ja siirtyä vasta sitten vaikeampiin aiheisiin. Joskus voit myös todeta, että tilanne on sinustakin inhottava, mutta joudut silti kysymään näistäkin asioista.

Kysymysten kuolemansynnit

Journalismintutkijan John Sawatskyn mukaan

Parhaat kysymykset ovat kuin puhtaat ikkunat: näkymä on täydellinen. Kun kysymme kysymyksen, haluamme ikkunan haastateltavan ajatuksiin. Jos kysymys on valmiiksi latautunut, se on kuin heittäisi kuraa ikkunaan. Se vääristää näkymää. Kysymyksen ei pitäisi häiritä näkymää ajatuksiin, ihan kuin ikkunankaan ei pitäisi häiritä maiseman katselua.

1. Kysymystä ei ole

- Haastattelun tarkoitus on *kerätä tietoa*. Tiedon vaihtamista kutsutaan keskusteluksi.

Esitä siis selkeä kysymys, älä tyydy toteamaan asioita.

2. Esitetään kaksi tai useampi kysymys kerrallaan

- Haastateltava vastaa yleensä vain helpoimpaan ja pakenee vaikeampia kysymyksiä.
- ...tai vastaa vain viimeiseksi esitettyyn kysymykseen.

Yksi kysymys kerrallaan!

3. Yliadataan kysymykset

- Laitetaan yhteen kysymykseen liian monta asiaa
- Esimerkiksi: Onko totta, että JK oli rakastajanne 12 vuotta? Vastaus: Väite on väärä

Vältä kyllä – ei -kysymyksiä.

4. Lausutaan

- Toimittaja esittää lausuntoja tai kommentteja ja johtaa keskustelua väärille urille

5. Ärsytetään

- Älä tuhoa mahdollisuutta saada tietoa ärsyttämällä haastateltavaa turhaan

6. Suljetaan kysymykset

- Eli saadaan vain kyllä/ei -vastauksia
- Verbillä alkavat kysymykset eivät usein toimi: ”Olitko iloinen, kun...”. Parempi on kysyä: ”Mitä tunsit, kun...”

Muista kysymyssana!

Haastattelun jälkeen

- Mieti saamaasi aineistoa. Tarkenna mielessäsi jutun punainen lanka ja pohdi, vaatiiko alkuperäinen idea tai näkökulma vielä tarkentamista. Ole valmis muuttamaan jutun näkökulmaa, jos aineisto sitä vaatii.

14-vuotias toimittaja kävi juttumatkalla Wienissä Itävallassa. Hän oli saanut tehtäväksi kirjoittaa artikkelin 16-vuotiaiden äänioikeudesta. Itävallassa hän haastatteli kahden poliittisen puolueen johtoa, politiikan tutkijaa ja useita nuoria. Materiaalia oli runsaasti, koska äänioikeuteen liittyviä teemoja on paljon: koulujen yhteiskuntaopin opetus, nuorten kypsyyden tekeminen päätöksiksi, äänestysprosentti, mainonta jne.

Päätimme purkaa materiaalin miellekartaksi. Keskelle kirjoitimme: 16-vuotiaiden äänioikeus. Sen jälkeen kirjoitimme taululle kaikkien haastateltavien nimet ja kävimme läpi haastattelumuistiinpanot. Kunkin kohdalle kirjoitimme mielestämme tärkeimmät haastattelussa esiin nousseet asiat. Tämän jälkeen katselimme hetken taulua ja ympeyröimme mielestämme olennaisimmat asiat. Eniten esiin oli noussut kysymys yhteiskuntaopin opetuksen ja äänestysien laskemisen yhteydestä, mistä tuli jutun kärki ja näkökulma.

- Kirjoita ja anna ajatuksillesi tilaa. Jutun otsikko ja ensimmäinen kappale eli *ingressi* pitävät sisällään tärkeimmät ja kiinnostavimmat tiedot, ainakin uutisjutussa. Jos asiaa on paljon, jutun voi jakaa ns. *pääjuttuun* ja *kainalojuttuun*, jossa käsitellään itsenäisenä kokonaisuutena jotakin aihealuetta, näkökulmaa tai henkilöä.

- Suorat lainaukset elävöittävät tekstiä. Erotta tekstistä selvästi haastateltavan mielipiteet, faktat ja omat mielipiteesi.
- Ole tarkka nimien ja numeroiden kanssa.
- Oikeinkirjoituksessa apua saa Kielitoimistosta, Nimistönhuollon neuvontapuhelimesta ja kielitohtorista www.translatum.fi
- Muista, että haastateltavalla on halutessaan oikeus tarkistaa omien lausuntojensa oikeellisuus lopullisesta jutusta. Tarkistaminen palvelee usein myös kirjoittajan etua: virheet on helpompi korjata etukäteen, kun juttua ei ole vielä julkaistu. Tiedä kuitenkin myös omat oikeutesi: haastateltava ei voi päättää esimerkiksi jutun otsikosta! Hyvä keino on lukea haastateltavaa koskevat asiat jutusta puhelimesta – sähköpostiin lähetetty juttu voi palautua yllättävien korjaus ehdotusten kanssa.
- Luetuta juttu kollegalla, ystävällä tai ohjaajalla. Pyydä heiltä kommentteja yleisvaikutelmasta, jäsenyyksestä, selkeydestä ja kielestä. Omalle tekstilleen tulee helposti sokeaksi – ulkopuolinen näkee helpommin, mikä jutussa on kiinnostavaa, säilyykö punainen lanka, onko aloitus kiinnostava ja niin edelleen.
- Kiinnitä erityistä huomiota **otsikkoon, väliotsikoihin ja kuvatekstiin**. Niiden perusteella lukija päättää, onko juttu hänestä kiinnostava. Myös **faktalaatikot, lyhyet sitaattit ja grafiikat** herättävät huomiota. Ne myös helpottavat kirjoittamista, jos materiaalia on paljon.

Toimittajan on tärkeä miettiä omia arvojaan ja tekemiään valintoja. Kirjoittajan mielipide heijastuu juttuihin lähes aina. Kyse on pienistä asioista, kuten sanavalinnoista. Kirjoittajan ajatusmaailmasta riippuen voi esimerkiksi puhua ”Amerikan löytämisestä” tai ”Amerikan valloittamisesta” vuonna 1492. Merkitystä on myös sillä, käyttääkö termiä ”tsetseni-kapinalliset” vai ”Tsetsenian itsenäisyystaistelijat”. Jutussa haastateltu henkilö näyttäytyy eri valossa riippuen esimerkiksi siitä, *vaatiiko* vai *pyytääkö* hän jotain.

Ammattikorkeakoulussa opettajani Umayya Abu-Hanna haastoi meidät opiskelijat kysymällä, missä uskonnossa:

- *Sallitaan moniavioisuus?*
- *Pyhässä kirjassa kehoitetaan kivittämään syntisiä?*
- *Rituaaleihin kuuluu syödä Jumalan lihaa ja juoda hänen vertaan?*
- *Homous on rikos?*
- *Naiset ovat miehiä alempiarvoisia?*
- *Rakkauden symboli on ristiinnaulitseminen?*

Niinpä, kaikki edellä mainitut näkemykset löytyvät kristinuskon sisältä. Tehtävän tarkoituksena ei ollut mustamaalata uskontoa, vaan huomauttaa näkökulman ja rajauksen merkityksestä. Länsimaissa sorrutaan usein vastaavaan yleistykseseen kun puhutaan islamista, joka niin ikään pitää sisällään lukuisia eri suuntia ja ajatusmalleja.

Ohjeita reportaasin kirjoittamiseen

toimittaja Sami Sykön luennolta helmikuussa 2008

Reportaasi on uutista laajempi selostus jostakin kiinnostavasta aiheesta. Se pureutuu uutista syvemmin taustatietoihin ja kertoo aiheesta haastatteluiden lisäksi myös havainnoin ja kuvailun kautta. Reportaasi voi pohtia ja analysoida, eikä sen tyyliä ole rajoitettu.

- Reportaasia kirjoittaessa paikan päällä ei välttämättä tapahdu paljon mitään. Silloin toimittajan tehtävä on luoda tekstiin mielikuvia ja siirtymiä.
- Idea saattaa aluksi kuullostaa tyhmältä, mutta voi silti toimia hyvin. Esimerkiksi: ”seuraan mitä tämän vuorokauden aikana tässä paikassa tapahtuu”.
- Reportaasiin voi saada aiheen myös seuraamalla jotakin asiaa pidemmän aikaa, kuten jonkun tilaston toteutumista käytännössä.
- Tee paljon pieniä havaintoja ja kirjoita ne muistiin. Arkisetkin asiat voivat olla tärkeitä. Jos jokin liikuttaa sinua itseäsi, kirjaa se muistiin. Yksityiskohdilla on tärkeä merkitys jutun tunnelman luomisessa.
- Juttukeikalle lähtiessä ei välttämättä vielä tiedä, mitä haluaa sanoa. Reportaasi syntyy usein kirjoittaessa. Myös asioiden merkitys ja painoarvo voi kirkastua vasta tietokoneen ääressä.
- Reportaasi on harvoin kerralla valmis, ja juttuun kannattaa palata useampana päivänä.

Kun kirjoittaminen ei suju

taminen ei suju

Aina tulee päiviä, jolloin kirjoittaminen ei yksinkertaisesti suju. Nämä vinkit saattavat auttaa

- Kirjoita paljon! Aloittaminen on helpompaa, kun kynnyks on mahdollisimman matala.
- Päätä, koska jutun pitää olla valmis. Kalmanviivan lähestyminen motivoi tarttumaan toimeen
- Materiaalin hahmottamista helpottaa, jos teet listan asioista, jotka liittyvät aiheeseen. Asioita voi tämän jälkeen laittaa järjestykseen esimerkiksi kiinnostavuuden, tärkeyden, ajan tai muun vastaavan mukaan.
- Joskus auttaa, kun yksinkertaisesti alkaa kirjoittaa. Älä pohdi rakennetta, oikeinkirjotusta tai yksityiskohtia. Päästyäsi alkuun tarkastele tekstiä, onko siinä joku kiinnostava ajatus tai näkökulma, jonka pohjalta voisit lähteä työstämään varsinaista artikkelia.
- Peruskysymykset *mitä, kuka, missä, milloin, miksi ja miten* takaavat tiiviin ja informatiivisen alun jutulle. Syvennä kysymyksiä: Ketä tämä koskee? Kuka tästä hyötyy? Mitä varten näin tehdään?

- Kuvittele kirjoittavasi asiasta hyvälle tutulle. Miten kertoisit, kuvailisit ja selittäisit asiaa hänelle? Tällä tavoin pääset eroon turhista paineista.
- Lue paljon! Tallenna toisten tekstejä, kokonaisia artikkeleita, hienoja lauseita ja sanankäänteitä. Mieti, miksi ne viehättävät sinua. Juttuja voi myös purkaa osiin ja tutkia, miten ne on rakennettu. Lue myös huonoja juttuja, analysoi niitä ja mieti, miten tekisit jutun itse paremmin.

Lisää vinkkejä löytyy esimerkiksi Tutki ja kirjoita -oppaasta.

Journalismin säännöt

Journalismin etiikan kansainväliset periaatteet kirjattiin Pariisissa vuonna 1983. Periaatteet sisältävät sekä yleismaailmallisia arvoja että erityisesti viestintään liittyviä periaatteita.

Journalismin eettisiä periaatteita ovat muun muassa (Laitila 1995):

- totuudellisuus tietojen hankinnassa ja raportoinnissa
- vapaus ilmaista ja kommentoida sekä näiden oikeuksien puolustaminen
- tasa-arvo pidättymällä syrjimästä ketään rodun, etnisen alkuperän, uskonnon, sukupuolen, sosiaaliluokan, ammatin, vammaisuuden tai muun henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella
- rehellisyys käyttämällä vain suoria menetelmiä tietojen keruussa
- kunnioitus tiedon lähteitä ja kohteita sekä näiden yksityisyyttä kohtaan sekä tekijänoikeuksien kunnioittaminen
- itsenäisyys pidättäytymällä lahjuksista tai muusta ulkopuolisesta vaikuttamisesta työhön ja omantunnon vastaisesta työstä kieltäytyminen

Journalistin on aina pyrittävä totuudellisuuteen ja virheettömyyteen, ja siksi haastateltavalla on oikeus tarkistaa lausuntonsa lopullisesta jutusta. Julkisen sanan neuvoston mukaan tarkistamispyyntöön on syytä suostua, ellei se aiheuta kohtuutonta haittaa uutisten välittämislle.

Haastateltava voi puuttua ainoastaan lausuntojensa oikeellisuuteen, mutta ei kieliasuun, otsikkoon tai muihin vastaaviin asioihin. Varsinkin henkilöhaastatteluissa on kuitenkin syytä muistaa yksityiselämän suojaa koskevat periaatteet (katso jäljempänä). Toisaalta päätösvalta siitä, mitä julkaistaan ja mitä jätetään julkaisematta, kuuluu lopulta toimitukselle.

Toimittajan velvollisuuksiin kuuluu kertoa haastateltavalle, kuka hän on, mitä tiedotusvälinettä edustaa ja millaiseen juttuun ja missä välineessä haastattelua ollaan tekemässä.

Oikaisu ja vastine

Enemmän tai myöhemmin toimittajalle tulee oikaisu tai vastinepyyntöjä, se kuuluu ammattiin. Kaikkia ei voi eikä tarvitse miellyttää.

Jos jutussa on oikea virhe, se oikaistaan. *Oikaisuoikeus* on niillä yksityisillä henkilöillä, yhteisöillä, säätiöillä ja viranomaisilla, joita virheellinen tieto koskee. Tavallisen lukijan ärsyntyminen jutun sisällöstä ei ole oikaisuperuste.

Jos jutussa ei ole varsinaista virhettä, mutta joku (yksityinen henkilö) kokee sen loukkaavan itseään, hänellä on *vastineoikeus*. Vastineoikeutta ei poista se, että joku toinen henkilö on

jo kirjoittanut asiasta vastineen. Kun vastinepyyntö on perusteltu, vastine on julkaistava viipymättä ja siten, että sen voi havaita helposti. Vastineen esittäjän pitää kuitenkin olla asianomistaja, eli arvostelun on pitänyt kohdistua tunnistettavaan tahoon.

Julkisen Sanan Neuvosto ei pidä hyvän lehtimiestavan mukaisena, että vastineeseen liitetään välittömiä jälkikirjoituksia tai -lausumia. Tämä koskee erityisesti vähätteleviä ja vastineen uskottavuuteen vaikuttavia huomautuksia.

Yksityiselämä

Yksityiselämän suoja – josta on säännöstö myös rikoslaisissa – koskee periaatteessa kaikkia kansalaisia. Se merkitsee yksilön oikeutta pitää tietyt henkilökohtaiset asiansa poissa julkisuudesta.

Yksityiselämänä suojattavaa aluetta on kuitenkin mahdoton määritellä täsmällisesti.

Julkisen Sanan Neuvoston mukaan mitä suurempia ja syvällisempiä yhteiskunnallisia vaikutuksia jollakin seikalla on, sitä tärkeämpää on voida julkaista sitä koskevaa tietoa. Tämän vuoksi esimerkiksi henkilön yhteiskunnallinen asema vaikuttaa hänen yksityiselämän suojaansa. Tietoinen pyrkimys tai asettuminen julkisuuteen esimerkiksi viihteen tai urheilun piirissä saattaa vaikuttaa henkilön suojan laajuuteen. Julkisella paikalla tai osallistuessaan julkisiin tilaisuuksiin yksilö ei voi vaatia samaa suojaa kuin kotonaan.

Hyvän lehtimiestavan mukaista on huolehtia siitä, ettei tietojen julkistamisella aiheuteta asianomaiselle tai hänen omaisilleen tarpeetonta kärsimystä. (Katsopa Seiskan kannesta, moniko juttu mielestäsi täyttää nämä vaatimukset!)

Tarkempia linjauksia yksityiselämän suojasta löytyy Julkisen Sanan Neuvoston kotisivuilta www.jsn.fi

Nimi rikosuutisissa

JSN:n mukaan nimen julkaiseminen rikosuutisissa on perusteltua silloin, kun huomattava yleinen etu sitä vaatii. Useilla tiedotusvälineillä on olemassa omat ohjesäännöt nimen julkaisemisesta – usein rajana pidetään vähintään kahden vuoden ehdotonta vankeusrangaistusta. Neuvosto kuitenkin suosittaa, että lasten ja nuorten tai psyykkisesti häiriintyneiden rikosentekijöiden nimiä ei julkaista. Esimerkiksi koulusurmaajien nimet on kuitenkin julkaistu tekijöiden nuoresta iästä huolimatta.

Pääsääntöisesti henkilöllisyyttä ei paljasteta ennen tuomion antamista. Tästä säännöstä voi poiketa, jos teon laadusta tai tekijän asemasta johtuvat painavat syyt sitä puoltavat. Jos nimi julkaistaan ennen tuomioistuinkäsittelyä, on syytä esittää syytösten perustelut ja antaa epäilylle mahdollisuuksien mukaan heti tilaisuus selitykseen.

Ratkaisu viranomaisten antamien etsintäkuulutusten julkaisemisesta kuuluu toimitukselle. Yleensä julkaisemiseen suostutaan.

teksti Eilisa Niemi kuvat Markus Penttiläinen

Terry Lockhart

Irlantilainen kantritähti menetti vaimoensa IRA:n pommiskussa. Tragediasta kasvoi suomalaisten avulla uusi mahdollisuus sadoille filippiiniläislapsille.

H

elmikuun 17. päivänä 1977 kello 11 Irlannin lauantai-ilta-ohjelmassa IRA:n pommiskussa kuoli nelikymmentä ihmistä. Katoamista löydettiin kuusi, kahdeksan jätettiin haudattamatta ja useita haettiin vielä.

Lockhartin avustajaksi, eurostaajilla laulettavaksi Terry Lockhartille saatiin seuraajaksi vaimonsa.

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

Lockhartin vaimon kuoli IRA:n pommiskussa. Lockhartille saatiin seuraajaksi vaimonsa.

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

Lockhart halusi lähemmäs kaupunkikeskusta, jonne hän jatkoi matkiaan. Yöllä hän ei ollut vielä naimisissa. "Kukaan ei ollutkaan vielä naimisissa, olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

"En ollutkaan vielä naimisissa. Olin vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

■ "Minä lähdin harjoittelemaan, ajattelin, että tämä on hyvä tilaisuus minulle, kun olen vielä opiskeluvuoroni parhaimmillaan, jolloin kuulin vaimon olevan kuoli täällä lauantai-ilta-ohjelmassa", Terry Lockhart muistuttaa. "En ollutkaan vielä naimisissa."

Valmis juttu, Suomen Kuvalehti 21.5.2010

na 1977
asavalt-
pommi
sa lähel-
ksitoista
Olin päättänyt ottaa tytön suojaan
hänenstä ja maksaa vauvan hautaja-
dan jou-
Tyttöä ei kuitenkaan löytynyt. Ku-
tanut nähneensä häntä, ei edes
Lockhart oli edellisenä päivänä py-

Kokemus oli niin järjestyttäv
Lockhartin huolettomat p
na olivat ohi. Laulajana tier
tojen turvin hän avasi lastenkodin
saarelle Filippiineille yli 15 vuotta
"Näiden vuosien aikana olen ko-
nakin kolmensadan lapsen elämä-
on asunut lastenkodissa, osaa olen
esimerkiksi koulumaksuissa tai je-
leet sairaita."

"Meillä" Lockhart tarkoittaa pu-
vaimoiaan ja lastenkodin työntekijö-
malaisia lahjoittajia, jotka tekevät
taloudellisesti mahdolliseksi.

Se, että raha tulee juuri Suomes-
taan sattumaa.

Käytettyään säästönsä loppuun

Lähteitä ja lisää luettavaa

ta ja lisää lueta

Aiotko kirjailijaksi? Mika Waltari. WSOY 1935 (ensipainos).

75 vuotta sitten kirjoitettu opas antaa yhä ajankohtaisia neuvoja kirjoittajan ammatista haaveilevalle.

Journalistisen kirjoittamisen perusteet. Aino Suhola, Seppo Turunen ja Markus Varis.
Finn Lectura 2005.

Journalistiikan perusteet. Pertti Hemanus. Yliopistopaino 1990.

Lue minut. Kaija Parko, Marketta Rentola. Aikakauslehtien liitto 2005.

Nälkäpalkalla. Barbara Ehrenreich. WSOY 2003.

Amerikkalainen toimittaja laittaa itsensä todella likoon ja pestautuu vuodeksi töihin nälkäpalkalla. Tutkivaa journalismia.

Sinut. Umayya Abu-Hanna. WSOY 2007.

Näkökulmia suomalaisuuteen, suomen kieleen ja identiteetin rakentamiseen.

Tutki ja kirjoita. Sirkka Hirsjärvi, Pirkko Remes ja Paula Sajavaara. Tammi 2008.

Viestinnän lait ja säännöt. Timo Vuortama ja Lauri Kerosuo. Kustannus-Mäkelä OY 2004.

Viestinnän vallassa. Risto Kunelius. WSOY 2009.

www.jsn.fi / Julkisen Sanan Neuvoston kotisivut

Liitteet

Juttusuunnitelma

- **Mikä on jutun aihe?** Mistä jutussa on kysymys? Mitä haluat jutulla kertoa?
- **Minkä tyyppisestä jutusta on kysymys?** Onko se henkilöhaastattelu, reportaasi, uutinen, kolumni, mielipidekirjoitus vai jotakin muuta?
- **Mikä on jutun näkökulma / näkökulmat?** Suunnitteluvaiheessa vaihtoehtoisia näkökulmia voi olla useampia.
- **Ketä jutussa voisi haastatella?**
- **Millaista taustatietoa tarvitset?** Mihin pitää perehtyä ennen haastatteluista sopimista?
- **Minkä pituinen juttu on?** Kaikkien uutisten ei tarvitse täyttää koko sivua, joskus asian voi tiivistää myös puoleen liuskaan.
- **Teetkö jutun yksin vai yhdessä jonkun kanssa?** Tarvitsetko valokuvaajaa?

- **Avoinna olevat asiat.** Mitä asioita pitäisi vielä pohtia ja työstää ennen työhön ryhtymistä?
- **Mikä on jutun aikataulu?** Eli koska on valmista?

Harjoituksia

Harjoitukset on kehitetty yhdessä työparini Ismo Kiesiläisen kanssa Nuorten Ääni -toimituksessa. Useat harjoitukset on tarkoitettu ryhmille, mutta niitä voi helposti soveltaa myös itsenäisesti tehtäväksi.

Viikon havainto

Tavoitteet:

Kehittää havainnointikykyä, löytää ideoita ja innostaa keskustelemaan

Kuvaus:

Ryhmän jäsenet kertovat vuorollaan jonkun tekemänsä havainnon viikon varrelta. Havainnoista keskustellaan ja pohditaan, millaisia juttuja niistä voisi syntyä tai miten havainnoista nouseviin asioihin pitäisi reagoida.

Kesto:

Noin 5 minuuttia henkeä kohti

Välineet ja tila:

Mukava ja rauhallinen tila keskustelua varten

Sisältö:

Ryhmän jäsenet ovat saaneet tehtäväkseen tehdä havaintoja ympäristöstään. Havainto voi olla yksinkertainen omaan elämään liittyvä juttu tai yhteiskunnallinen ilmiö. Esimerkiksi: *Kaupungin roskikset ovat aina täynnä* tai *Välitunneilla ei nykyään muusta puhutakaan kuin...* Yleensä parhaat havainnot ovat pieniä ja arkisia asioita.

Havaintokierroksella jokainen kertoo vuorollaan oman havaintonsa. Sen jälkeen muut voivat kommentoida ja kertoa omia kokemuksiaan. Välillä on hyvä, että keskustelu lähtee ihan uusille. Yhdessä mietitään, millaisia juttuja havainnoista voisi tehdä.

Silloin tällöin ideoiden jalostamista voi jatkaa esimerkiksi etusivu uusiksi -harjoituksella, jossa pienryhmien tehtävänä on ideoida havaintojen perusteella lehden etusivuja esimerkiksi iltapäivälehteen ja Maaseudun tulevaisuuteen.

Puheenjohtajan tehtävä on huolehtia, että kierros etenee aikataulun mukaan, ja että kaikille jää aikaa oman havainnon kertomiseen.

Jos havainnot ovat ryhmän mielestä huonoja tai niitä ei ole riittävästi, ryhmä lähetetään hetkeksi ulos havainnoimaan.

Variaatio:

Kierroksen aikana syntyneet ideat (tai kaikki havainnot) voidaan kirjata ylös fläpille. Kierroksen jälkeen aiheista voidaan suorittaa suuntaa-antava äänestys: mitkä ideat/aiheet pitäisi toteuttaa jonkinlaisina juttuina? Jokainen voi käydä vetämässä viivan haluamiensa aiheiden kohdalle. Kun ryhmän suosikit ovat erottuneet joukosta, sovitaan työnjaosta. Ideat, joille ei heti löydy tekijää, voidaan kirjata ylös ideapankkiin myöhempää käyttöä varten.

Vinkkejä:

Havainnointia voi käyttää myös muuhun, kuin juttuaiheiden keksimiseen. Havainnointi voi esimerkiksi olla osa nuorisotalojen talokokousta, jolloin se toimii keskustelun välineenä ja kasvattaa mielipiteen ilmaisussa. Havainnoinnilla voi myös kerätä tietoa esimerkiksi koulu- tai työyhteisöstä kysymällä vaikka, millaisia havaintoja osallistujat ovat tehneet lähiympäristöstään viikon aikana.

Uutisjutun kirjoittaminen

Tavoitteet:

Ymmärtää, miten uutisjuttu rakentuu

Kuvaus:

Harjoitellaan uutisjutun kirjoittamista poliisitietojen perusteella

Kesto:

Noin 10 min + purku

Välineet ja tila:

Muistiinpanovälineet

Sisältö:

Osallistujat saavat poliisitiedotteen onnettomuudesta. Tiedotteessa kerrotaan esimerkiksi seuraavat asiat:

- Kasnäsin kalatehtaalta lähtenyt täysperävaunullinen rekka kaatui Sauvossa Kemiöntielle sunnuntaina kello 15.30. Sauvo sijaitsee Varsinais-Suomessa.
- Onnettomuus sattui loivassa alamäessä lähellä Sauvon kirkkoa. Tie oli mustan jään takia liukas
- Kukaan ei loukkaantunut onnettomuudessa.
- Rekassa oli lastina noin 30 tonnia silakkaa. Silakkaa levisi 250 metrin matkalle 20–30 sentin kerros.
- Kello 17.30 palomestari Salminen arvioi, että kestää vielä ainakin pari tuntia, ennen kuin tie saadaan puhdistettua ja suolattua. Tie suljettiin ja liikenne ohjattiin kiertotielle.
- ”Kalat lapiodaan ja pusketaan traktorilla penkereelle illan aikana. Huomenna ne haetaan valoisassa pois ja viedään varmaan kaatopaikalle.”
- ”Aika lailla silakalta haistaan joka mies”, Salminen tuumi.

Lopuksi uutisia verrataan Suomen Tietotoimiston juttuun. Kumpi onnistui mielestänne paremmin?

Tarina on muuten tosi!

30 tonnia silakkaa levisi tielle Sauvossa

STT 7.11.2010

SAUVO. Noin 30 tonnia silakkaa levisi sunnuntaina tielle Sauvossa Varsinais-Suomessa. Kukaan ei loukkaantunut täysperävaununllisen rekan kaaduttua.

”Silakkaa on 250 metrin matkalla 20–30 sentin kerros. Koko tie on suljettu”, kertoi palomestari Reijo Salminen.

Rekka meni nurin Kemiöntiellä puoli neljältä iltapäivällä. Salminen arveli puoli kuudelta, että pari tuntia kuluu, ennen kuin tie on puhdistettu ja suolattu.

”Kalat lapioidaan ja pusketaan traktorilla penkereelle illan aikana. Maanantaina ne haetaan valoisassa pois ja viedään varmaan kaatopaikalle.”

Kasnäsin kalatehtaalta lähtenyt rekka kaatui mustan jään kattamassa loivassa alamäessä lähellä Sauvon kirkkoa. Liikenne ohjattiin kiertotielle.

”Aika lailla silakalta haistaan joka mies”, Salminen tuumi Sauvon illassa.

Assosiaatioharjoitus (Nk. Tuomas Nevanlinna -harjoitus)

Tavoitteet:

Harjoitella ajattelua ajankohtaisten ilmiöiden ja uutisaiheiden yhteydestä

Kuvaus:

Tehdään kolumneja, jotka alkavat ilmiöstä x ja päättyvät ajankohtaiseen asiaan y.

Kesto:

Noin 10 min + purku

Välineet ja tila:

Muistiinpanovälineet

Sisältö:

Osallistujat voivat työskennellä yksin tai pareittain. Osallistujalle arvotaan joku ilmiö, kuten "maahanmuutto" tai "ilmaston lämpeneminen" sekä ajankohtainen asia tai uutinen "kansanedustajan ero". Tehtävänä on suunnitella kolumni, joka alkaa uutisesta ja päättyy ilmiöön tai toisinpäin. Koko kolumnia ei tarvitse kirjoittaa, otsikko, ensimmäinen ja viimeinen lause riittävät. Muun sisällön voi suunnitella ranskalaisilla viivoilla. Lopuksi kirjoitukset kerrotaan ryhmälle.

Yhdys sana on yhdyssana

Tavoitteet:

Huomata mainoksissa olevat kirjoitusvirheet ja parantaa kielenhuoltoa

Kuvaus:

Etsitään kilpaa kaupungissa näkyviä yhdyssanavirheitä

Kesto:

15 min + purku noin 15 min

Välineet ja tila:

Muistiinpanovälineet

Sisältö:

Mainokset, yrityksen nimet, paikkojen nimet - kaikki ovat täynnä yhdyssanavirheitä. Joten järjestetään kilpailu!

Osallistujat etsivät pareittain viidentoista minuutin aikana mahdollisimman paljon yhdyssanavirheitä kaupungista. Tämän jälkeen löydökset käydään yhdessä läpi ja hurrataan voittajille.

Kirjoittajasta

Kirjoittajasta

Olen tiennyt leikki-ikäisestä asti, että minusta tulee toimittaja. Ensimmäisen lehtijuttuni kirjoitin 14-vuotiaana, ja yhä edelleen, kolmikymppisenä, tunnen samaa työn iloa kohdatessani ihmisiä, joilta saan kysyä: *mitä sinä tästä maailmasta ajattelet?*

Valmistuin Helsingin ammattikorkeakoulusta Stadiasta medianomi AMK:ksi vuonna 2006 radio- ja televisioilmaisun linjalta. Olen kokeillut työtä sekä televisiossa että radiossa, mutta palaan aina takaisin rakkaiden kirjainteni pariin. Sanat kertovat sen, mihin en kuvalla tai äänelläni pysty.

Olen saanut työskennellä monissa tiedotusvälineissä kaupunkilehdistä Suomen Tietotoimistoon. Polkuni on ollut mutkikas ja täynnä yllätyksiä – en ikinä arvannut päätyväni nykyiseen työhöni ohjaamaan nuoria median tekemisessä. Olen onnekas saadessani työskennellä innokkaiden, lahjakkaiden ja inspiroivien kirjoittajien kanssa. Siksi omistan tämän pienen opuksen Nuorten Ääni -toimituksen entisille, nykyisille ja tuleville jäsenille.

Antakaa mielipiteenne kuuluu!

Elisa Miinin
elisa.miinin@gmail.com

matkaopas to

Kouluun henkilökunta ei valvo koneiden käyttöä kaupungin tietohallintopäällikkö **Ari Sainion** siirtää. ”Perustana valvonnassa on nimenomaan opettajien a oppituntien aikana. Tätä täydennetään tietoliikenteen työasemien turvallinen käyttö, verkkoliikenteen suju

Tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio toteaa, että a...

Jo internetin selailu kuuluu viestintäsalaisuuden piiriin mukaan asiasta ilmoittaminen ei muuta asiaa.”

Aarnio ymmärtää asian olevan hankala kouluille, joi... tulevaisuuden tietoyhteiskunnassa.

”Koulu ei saa opettaa erilaisia toimintamalleja, mitä... Esimerkiksi Helsingissä käytössä on henkilökohtais... voidaan suoraan valvoa, mutta ilkivalta voidaan jäljittää... Monissa kaupungeissa on käytössä myös estoihin pe... sivuille tai tiettyihin ohjelmiin on estetty.

Keravan lukion rehtori **Pertti Tuomi** arvioi, et

JOHTO
LAUSE